

Preek over Johannes 3: 1-18

Broeders, zusters, gemeente van de Here Jezus,

Vandaag wil ik graag samen met u nadenken over Nicodemus. Misschien wel één van de personen in de bijbel over wiens naam de meeste grapjes gemaakt zijn: Nico-de-Mus. We gaan met elkaar kijken naar de ontwikkeling die deze Nicodemus doormaakt en wat wij er vandaag van kunnen leren. Want Nicodemus begint als een criticus, maar verandert geleidelijk aan in een sympathisant en uiteindelijk wordt hij een volgeling. En die weg van criticus naar volgeling, van zero tot hero, heeft uiteraard te maken met wat God doet, of nog duidelijker gezegd, wat de Heilige Geest doet in z'n hart, maar het heeft ook alles te maken met de stappen die de beste man zelf zet. En die stappen die hij zet zijn tegelijk ook een spiegel voor onszelf. Durf ik het aan om de stappen te maken die hij zet.

Eerst even zien dat we een goed plaatje van Nicodemus krijgen. De tekst zegt over hem dat hij een Farizeeër is, een overste der Joden. Dat betekent dat hij behoort tot de hoge pieten van het Joodse volk. Hij is een geleerde, Hij kent de toenmalige bijbel, de wet, de psalmen en de profeten, op z'n duimpje en hij is een bestuurder. Het Sanhedrin, de Joodse raad, had onder de Romeinse bezetter een zekere mate van vrijheid om zelf leiding te geven en recht te spreken. In deze Joodse raad was Nicodemus een invloedrijk persoon. Jezus noemt hem niet voor niets de leraar van Israël. Let op het lidwoord. Hij noemt hem de leraar van Israël, niet een leraar. Hij is niet één van de vele leraren, maar hij is een prominent, gezaghebbend man. Echt geen kleine jongen.

Het Jodendom kende in Jezus' tijd twee hoofdstromingen. De Farizeeën en de Sadduceeën. Nicodemus behoort tot de eerste groep. Farizeeërs zijn nauwgezet. Zij geloofden de geschriften van het Oude Testament en hadden daarbij in hun overleveringen vastgelegd hoe je moest leven volgens de wetten van Mozes. Zo had men tot op de vierkante millimeter vastgelegd wat werken op de sabbat was. Vandaar ook dat Jezus kritiek kreeg toen hij iemand genas op sabbat of toen de discipelen korenaren plukten op sabbat. Dat was niet in strijd met de Bijbel, maar wel in strijd met de overleveringen van de Farizeeën. Tot die club behoort Nicodemus dus. Hij was zelfs een van hun toppers. De mensen die het precies wisten. De mensen die je precies konden vertellen waar God blij van werd en waar God boos over werd. De Farizeeën hadden God als het ware gevangen in een pakket regels en voorschriften. In hun optiek was het onmogelijk dat God andere wegen ging dan zij zelf hadden vastgelegd. Door de nauwgezetheid van de Farizeeërs

werd God in die tijd niet voorgesteld als een liefhebbende Vader maar als een strenge Rechter waar je bang voor was.

Ja, en dan krijgen de Joodse leiders ineens te maken met die vreemde Rabbi Jezus uit Nazareth die rondtrekt en wonderen doet. Een Rabbi met hart voor mensen en liefde voor Gods woord, maar Hij schijnt minder op te hebben met de regels van de Farizeeën. Deze Jezus was geen Sadduceeër, daarvoor nam Hij het Oude Testament te letterlijk, was Hij te rechtzinnig, maar Hij was ook geen Farizeeër. Hij had het niet zo erg op menselijke inzettingen die het zicht op Gods hart weghaalden. Eigenlijk paste Jezus in geen enkel hokje. Wie was Hij? Wat moeten we met Hem?

Nicodemus besluit om met Hem te gaan praten. Dat is z'n eerste stap. Hij zorgt dat hij de juiste informatie krijgt uit de eerste hand. Hij wil de feiten onderzoeken. Dat waardeer ik in hem. Hij neemt geen genoegen met dat wat van horen zeggen is, maar gaat een open gesprek aan. Een prima principe trouwens ook voor onze onderlinge omgang. Niet afgaan op wat je over iemand hoort, maar een open gesprek aangaan. Niet praten over iemand, maar praten met iemand. Face to face. Die aanpak van Nicodemus bij zijn twijfels over Jezus zou ik ook heel graag ook aan onze jongeren willen voorhouden. Als jij twijfelt aan Jezus, of je denkt dat het christelijk geloof niet bepaald logisch is, ga dan eens een open gesprek aan. Vanuit onze samenleving wordt je geconfronteerd met andere meningen over het ontstaan van de dingen, of je wordt geconfronteerd met andere godsdiensten of wereldbeschouwingen. En ook als het gaat over relaties of seksualiteit worden Bijbelse standpunten in onze samenleving als achterhaald beschouwd. Hoe ga je daarmee om? Hoe moet je dat zien? Als je daar mee zit, zoek dan iemand op in je omgeving die je kan helpen bij het vinden van antwoorden. Je jeugdleider, de leiding van de huiscatechese, en ook wij voorgangers zijn daar natuurlijk voor beschikbaar. En als je een gesprek te heftig vindt, dan kun je natuurlijk ook mailen. Blijf niet in je vragen hangen, en berust in ieder geval niet in je eigen twijfels en onzekerheden, maar zet een stap.

Dat deed Nicodemus. Zodra de zon onder was zocht hij Jezus op. Sommigen menen dat het gesprek echt in de kleine uurtjes heeft plaatsgevonden, omdat Nicodemus het gesprek in het geheim wilde laten plaatsvinden, maar dat blijkt niet zo direct uit de tekst. Omdat Nicodemus in de wij-vorm spreekt lijkt het er eerder op dat hij zelfs officieel als afgevaardigde namens een groep op bezoek kwam. Waarschijnlijk was de late avond in de week van het Joods Paasfeest dat gaande was het meest geschikte moment voor een gesprek. Nicodemus zoekt Jezus op. Hij gaat het gesprek aan, dat is de eerste stap.

Het volgende dat hij doet is vragen stellen. Dat is stap twee. In onze Nederlandse cultuur bestaat de indruk dat vragen stellen dom is. Dat doe je niet. En zeker niet over geloofsvragen. Onder jongeren proef ik wel eens dat een vraag stellen in de groep over geloofszaken de indruk wekt dat je het nog interessant vindt ook. En die indruk wil je toch vooral niet wekken. Want geloofsvragen stellen is niet stoer. Maar in oosterse culturen is vragen stellen juist helemaal niet dom. Juist door het bevragen van elkaar wordt je wijs, ga je groeien in inzicht, en krijg je begrip voor andere meningen dan je zelf hebt. Ik zou heel graag zien dat we dit meer leren. Niet alleen in de kerk, maar ook in de samenleving. We bevragen elkaar niet, praten niet met elkaar, maar over elkaar, en knallen alleen nog onze eigen ongenueanceerde standpunten op het internet. Met de verkiezingen vlak voor de deur een angstaanjagende gedachte.

Nicodemus begint het gesprek vriendelijk. Hij erkent dat Jezus door God gezonden is. Dat kun je immers zien aan de tekenen en wonderen die Hij doet. Maar Jezus is er niet zo heel erg voor in de stemming om om de brei heen draaien. Allemaal leuk en aardig dat je gelooft dat Ik door God gezonden ben, Nicodemus, maar vergis je niet, je krijgt alleen zicht op het Koninkrijk van God als je opnieuw geboren wordt. Hiermee houdt Jezus ons ook een spiegel voor. Jezus vraagt niet of jij aardig over Hem denkt, of vriendelijk spreekt over het christendom of de kerk. Jezus vraagt niet of je gelooft dat er meer is tussen hemel en aarde of dat je gelooft 'op jouw manier', wat dat dan ook mag betekenen. Jezus neemt er zelfs geen genoegen mee als je erkent dat Hij van God afkomstig is. Jezus stelt dat wedergeboorte een absolute voorwaarde is om deel te krijgen aan Zijn rijk. Daar zit niets tussen in. Jezus is heel radicaal hier!

Die arme Nicodemus weet niet wat hem overkomt. Wedergeboorte? Waar heeft die Jezus het over? Nicodemus, met al z'n geleerdheid snapt er niks van. En dat is natuurlijk opmerkelijk. Want Nicodemus is de leraar van Israël, een bijbelleraar. Hij weet er toch van dat ook al in het oude Testament over wedergeboorte gesproken werd. De profeten hebben toch in verschillende bewoordingen gesproken over de werking van Heilige Geest in de eindtijd. Met name de profeet Ezechiël sprak klare taal: *Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in hun binnenste, en Ik zal het hart van steen uit hun lichaam verwijderen en hun een hart van vlees geven, opdat zij naar mijn inzettingen zullen wandelen en naarstig mijn verordeningen onderhouden; zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn (Ezechiël 11:19, 36:26)*. En Jeremia schrijft over het schrijven van de wet in de harten van Gods volk tijdens het nieuwe verbond. Geen onderwijzing van God op stenen tafelen, maar onderwijzing in het hart. Deze woorden moet Nicodemus ongetwijfeld gekend hebben,

maar toch komt hij met de vraag of een mens voor de tweede keer in de moederschoot kan ingaan en zo voor de tweede keer geboren kan worden. De betekenis van die profetische uitspraken is blijkbaar volledig langs Nicodemus heengegaan.

Vanaf dit moment verandert het gesprek van Jezus met Nicodemus meer in een preek of college. Nicodemus de leraar van Israël zit in de schoolbank bij Jezus. En wat ik in Nicodemus waardeer is dat hij het laat gebeuren. Dat zou je stap drie kunnen noemen. Hij blijft zitten terwijl hij hier net als vele andere Farizeeërs Jezus de rug had kunnen toekeren. Wie denkt die Timmerman uit Galilea wel dat Hij is? Weet Hij wel wie Hij voor zich heeft. Ik, professor Nicodemus zou jou moeten onderwijzen! Maar Nicodemus blijft zitten. Zijn honger naar God wint het van zijn trots. Bijzonder.....en ook weer een spiegel. Hoe is dat nu bij jou? Ken je dat? Honger naar God en Zijn woord. Als een hert dat verlangt naar water, zo verlangt mijn ziel naar U. Of als je het in de oude psalmberijming wil zeggen: 't hijgend hert der jacht ontkomen, schreeuwt niet sterker naar 't genot van de frisse waterstromen, dan mijn ziel verlangt naar God. Ja mijn ziel dorst naar de Heer.....ken je dat? Nicodemus wel. Jezus gaat uitleggen dat er aardse dingen zijn en hemelse dingen. Die wedergeboorte, Nicodemus, dat is nog aards. Dat gebeurt hier onder de mensen. Als je dat al niet snapt, hoe zal je dan snappen wat ik over de hemelse dingen ga vertellen. De dingen die betrekking hebben op de menswording van Jezus, de aanstaande kruisdood van Jezus en de betekenis daarvan. Dat is hemels.

We zien hier in dit gesprek al dat Jezus vooruit wijst naar Zijn kruisdood als Hij spreekt over de koperen slang van Mozes. U kunt dat nalezen in Numeri 21. Het volk Israël had te maken met een slangenplaag als een straf van God. Mozes moest toen een koperen slang maken en deze op z'n staf omhoog houden. Wie naar die slang keek, zou genezen van de slangenbeet. Nicodemus moest gaan begrijpen dat die koperen slang een richtingaanwijzer naar Jezus is. Zoals de koperen slang verhoogd werd en redding bood aan een ieder die er naar opzag, zo zal Jezus verhoogd worden aan het kruis en redding bieden aan een ieder die op Hem z'n vertrouwen stelt. Zoals de koperen slang Gods reddingsboei voor zijn volk was, zo is Jezus dat voor ons. Het volk had kunnen bidden of offeren, het had niet geholpen. Opzien naar de koperen slang, dat is je redding. Hetzelfde geldt voor ons mensen. Wij bevinden ons in een wereld van gif, gif dat z'n oorsprong vindt bij de slang die Adam en Eva verleidde, de satan. Een gif dat ons hele menselijke bestaan heeft doortrokken. Maar goddank is er bevrijding. Niet het leven volgens eigen religieuze inspanning, maar door Gods Zoon. Wie in Hem gelooft heeft eeuwig leven. Daarvoor is Jezus gekomen, Nicodemus. Daarvoor is Jezus uit de hemel op aarde neergedaald,

daarvoor stierf Hij, daarvoor stond Hij weer op, daarvoor werd Hij weer opgenomen in de hemel. En om dat te snappen, Nicodemus heb je Gods Geest nodig, je hebt geestelijke ogen nodig, om de dingen van boven te begrijpen (1 Cor.2:15).

En dan laat Jezus de bekendste tekst uit de bijbel volgen. Johannes 3:16. *Want zo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.*

Een tekst waar heel veel over te zeggen is. Ik heb er wel eens een hele preek aan gewijd. Dat wil ik nu niet doen. Ik wil nu alleen benadrukken dat er 'wereld' staat en niet de hele wereld behalve jou. Als God 'wereld' zegt dat hoor jij daarbij. God heeft jou lief. Daar mag je met je hele hart in geloven. En wat ik ook wil benadrukken is dat er niet staat dat iemand die in Jezus gelooft eeuwig leven krijgt, maar eeuwig leven heeft. Eeuwig leven heb je nu al, als je gelooft. Daar mag je zeker van zijn. Er is maar één voorwaarde en dat is geloven. Er op vertrouwen dat die verhoogde Jezus aan het kruis, net als die koperen slang in Mozes' tijd, onze redding is. Heel veel mensen durven niet met zekerheid te zeggen dat ze behouden zijn. Ik leer hier uit de mond van Jezus zelf dat je vertrouwen stellen op Hem voldoende is. Wie gelooft in de Zoon heeft eeuwig leven omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.

We lezen verder helemaal niets meer over een reactie van Nicodemus. Hoe dit nachtelijk gesprek is afgelopen wordt ons niet verteld door de apostel Johannes.

Maar als we verder lezen in het Johannes Evangelie komen we Nicodemus wel weer tegen. In Johannes 7 lezen we dat de Hoge Raad bijeen is en dat Nicodemus het in de vergadering van de Hoge Raad opneemt voor de Here Jezus. Dat is z'n vierde stap. Of hij hier al daadwerkelijk een volgeling van Jezus is geworden is niet duidelijk. Hij sympathiseert in ieder geval wel met Hem en schaamt zich daar ook niet voor. Dat is dapper, om te midden van een vergadering kleur te bekennen en je collega's, die vijandig staan tegenover jouw nieuwe vriend te wijzen op hun denkfout. Nicodemus durft dat. Hier geeft hij trouwens wel blijk van Bijbelkennis als hij aangeeft dat iemand veroordelen zonder dat je hem hebt verhoord hebt en de belastende feiten hebt nagegaan in strijd is met Gods woord (vgl. Deut.1:17).

Aan het eind van het Johannes Evangelie komt Nicodemus nog een keer in beeld. Jezus is inmiddels gevangen genomen, gekruisigd en gestorven. Of Nicodemus ook aanwezig is geweest bij de veroordeling door de Joodse leiders weten we niet. Z'n naam wordt niet

genoemd.

Maar nu Jezus gestorven is vraagt Jozef van Arimathea toestemming om het lichaam van de Here Jezus te begraven. En dan verschijnt daar plotseling Nicodemus ten tonele.

Nicodemus bracht een mengsel van mirre en aloë mee. 100 Pond. Een romeins pond was ruim 325 gram. Nicodemus bracht dus 33 kilo aan specerijen mee om het lichaam van Jezus te verzorgen. Dit kostte een vermogen. Deze stap van Nicodemus is een openlijk eerbetoon. Het lijkt erop dat de criticus Nicodemus van een sympathisant nu een volgeling van Jezus is geworden! En het mag hem wat kosten. Deze Jezus, die hem had uitgelegd dat Hij net als die koperen slang verhoogd zou worden tot redding van mensen is nu gestorven. Hij is verhoogd aan het kruis. Hij heeft de drinkbeker met slangengif leeg gedronken in onze plaats.

Dat is de weg die Nicodemus ging. Van criticus naar sympathisant. Van sympathisant naar volgeling.

En nu wij.....nu jij.....hoe zou jij jezelf omschrijven?

Als jij jezelf in de criticus herkent daag ik je uit om het gesprek aan te gaan.

Als jij jezelf in een sympathisant herkent daag ik je uit om de volgende stap te maken naar volgeling.

Als jij jezelf als een volgeling beschouwt, laten we er dan voor gaan en iedere criticus en sympathisant die we kennen uitdagen om de stappen te gaan maken die Nicodemus ooit zette. Omdat het zo waar is en omdat Hij het zo waard is.....God heeft de wereld lief.....Hij gaf zijn Zoon....en wie in Hem gelooft heeft eeuwig leven!

AMEN